

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตัวเงินเป็นตราสารที่วิวัฒนาการขึ้นมาจากแนวปฏิบัติของพ่อค้า เพื่อความสะดวกในการชำระหนี้ระหว่างเมือง ตัวเงินและการชำระหนี้ด้วยตัวเงินนั้นมีลักษณะและสถานะที่ค่อนข้างพิเศษกว่าตราสารอื่นๆ และมีความพิเศษกว่าการชำระหนี้ทั่วไป กล่าวคือ เป็นตราสารเปลี่ยนมือที่สามารถโอนกันได้ง่ายมีความคล่องตัว มีความสะดวกรวดเร็วและมีข้อยุ่งยากน้อย ในปัจจุบันตัวเงินจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการชำระหนี้การค้าระหว่างประเทศ

โดยลักษณะแห่งการใช้ตัวเงินในทางการค้าระหว่างประเทศแล้ว การออกตัวเงินก็ดี การโอนตัวเงินก็ดี อาจมีการออกตัวจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง และโอนตัวไปอีกประเทศหนึ่ง จึงทำให้เกิดคู่สัญญาได้หลายฝ่ายเพิ่มจำนวนมากขึ้นจากการโอนเปลี่ยนมือในแต่ละครั้ง ลักษณะของความเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างประเทศของตัวเงินจึงเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถพัวพันกับประเทศตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป เช่น คู่สัญญามีสัญชาติแตกต่างกันอยู่ในประเทศที่ต่างกัน สถานที่ชำระหนี้อยู่ในดินแดนอื่นที่มีเขตแดนที่ออกตัว และอาจไม่อยู่ในประเทศของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย โดยคู่สัญญาเหล่านั้นอาจจะอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีผลทำให้กฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องเกิดความสลับซับซ้อนต่อการพิจารณา กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ทรงตามตัวมีสิทธิที่จะไปเรียกร้องจากบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตัว แต่บุคคลนั้นอยู่อีกประเทศหนึ่ง และอาจมีคู่สัญญาซึ่งต้องรับผิดชอบตัวคนอื่นๆ อยู่ในอีกประเทศหนึ่ง ระบบกฎหมายตัวเงินของแต่ละประเทศที่เข้ามาเกี่ยวข้องอาจจะมีความขัดกันในการพิจารณาความรับผิดชอบระหว่างผู้ที่จะต้องรับผิดชอบคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่ง จึงเกิดประเด็นว่าจะต้องนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศใดมาใช้บังคับ

สำหรับประเทศไทย บทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยยังไม่ครอบคลุมเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายที่จะใช้บังคับกับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการกล่าวถึงคำว่า ตัวสัญญาใช้เงินที่ออกแต่ต่างประเทศใน มาตรา 985 วรรค 2 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำ

บทบัญญัติในเรื่องตัวแลกเงินมาบังคับกับตัวสัญญาใช้เงินเพียงเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพแห่งตราสาร¹ และมีการกล่าวถึงคำว่า ตัวเงินภายในประเทศ ในมาตรา 965 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ ข้อยกเว้นไม่ต้องทำคำคัดค้านในกรณีที่มีการบันทึกการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินของผู้จ่ายในตัวเงินที่ ออกภายในประเทศ² ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วทั้งสองมาตราดังกล่าวก็ยังเป็นบทบัญญัติที่ยังไม่ ครอบคลุมเพียงพอต่อการนำมาปรับใช้กับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ

เมื่อไม่สามารถใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อกรณีดังกล่าวได้ การพิจารณากฎหมายที่จะปรับใช้บังคับจึงต้องนำหลักในเรื่องการขัดกันแห่งกฎหมายภายใต้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 มาปรับใช้ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศเช่นกัน การ พิจารณาจึงต้องไปเทียบเคียงใช้บทบัญญัติในเรื่องอื่นๆ เช่น นิติกรรมสัญญา และหนี้ อันเป็นเพียง หลักเกณฑ์พื้นฐานโดยทั่วไป ทำให้การปรับใช้กับเรื่องตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินเกิดความ ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่แน่นอนได้ เนื่องจากว่าสัญญาตัวเงินเป็นเอกเทศสัญญาที่มีลักษณะพิเศษ หลายประการที่แตกต่างจากหลักทั่วไปของ นิติกรรมสัญญา และหนี้

สำหรับในต่างประเทศนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องหลักกฎหมายขัดกัน ได้มี อนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญาระหว่างประเทศ คือ อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายที่มีผลบังคับนี้ในทางสัญญา (Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations 1980) หรืออนุสัญญารุงโรม อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการ พิจารณากฎหมายที่จะใช้บังคับกับสัญญาทางธุรกิจระหว่างประเทศที่มีความขัดกันแห่งกฎหมาย ของประเทศภาคีสมาชิก อย่างไรก็ตามในอนุสัญญานี้ก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า อนุสัญญานี้ไม่ใช่

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 985 วรรค 2 “ ถ้าเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ ออกมาแต่ต่างประเทศ ท่านให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้บังคับด้วย คือ บทมาตรา 960 ถึง 964, 973, 974”

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 965 “ในกรณีตัวเงินภายในประเทศ ถ้าผู้ จ่ายบันทึกไว้ในตัวแลกเงินเป็นข้อความบอกปิดไม่รับรอง หรือไม่ยอมใช้เงิน ทั้งลงวันที่บอกปิด ลงลายมือชื่อไว้ด้วยแล้ว ท่านว่าคำคัดค้านนั้นก็เป็นอันไม่จำเป็น ต้องทำ และผู้ทรงต้องส่งคำบอก กล่าวหาความเชื่อถือไปยังบุคคลซึ่ง ตนจำนองจะไต่เบี่ยงภายในสี่วันต่อจากวันเขาบอกปิดไม่ รับรองนั้น”

บังคับกับหนี้ตามตั๋วแลกเงิน เช็ค และตั๋วสัญญาใช้เงิน และตราสารเปลี่ยนมือชนิดอื่นๆ³ เนื่องจากลักษณะของความเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ใช้ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศอันมีรายละเอียดเป็นพิเศษมากกว่าสัญญาชนิดอื่นๆ และการชำระหนี้ตามตัวเงินนั้นต้องการความมั่นคงแน่นอนแก่คู่สัญญาทั้งหลายที่จะต้องได้รับการชำระหนี้ จึงไม่เหมาะที่จะต้องมีการพิจารณาค้นหากฎหมายที่จะใช้บังคับ

หลายๆประเทศ ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในเรื่องหลักของการขัดกันแห่งกฎหมายตัวเงินว่าในกรณีใดจะใช้กฎหมายของประเทศใดบังคับ เช่น อังกฤษ⁴ บัลแกเรีย⁵ แต่การปรับหลักเกณฑ์ดังกล่าวนั้นก็ยังมีปัญหาเนื่องจากมีความแตกต่างกันในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศในเรื่องเดียวกัน เช่น รูปแบบและรายการในตัวเงินนั้นในอังกฤษใช้กฎหมายของถิ่นที่มีการทำตัวเงินนั้นขึ้น แต่ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศสให้เป็นไปตามกฎหมายของถิ่นที่มีการปฏิบัติตามตัวเงินนั้น⁶ ในส่วนกฎหมายที่ใช้บังคับกับการโอน การรับรอง และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับหนี้ในตัวเงินนั้น

³ Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations 1980 Article 1

"Scope of the Convention

1. The rules of this Convention shall apply to contractual obligations in any situation involving a choice between the laws of different countries.

2. They shall not apply to:

(c) obligations arising under bills of exchange, cheques and promissory notes and other negotiable instruments to the extent that the obligations under such other negotiable instruments arise out of their negotiable character;"

⁴ กฎหมายอังกฤษมีการบัญญัติในเรื่องกฎเกณฑ์ที่จะใช้บังคับในกรณีที่มีความขัดกันแห่งกฎหมายไว้ใน Bill of Exchange มาตรา 72

⁵ กฎหมายบัลแกเรียมีการบัญญัติในเรื่องกฎหมายที่ใช้บังคับกับตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค ระหว่างประเทศ ไว้ใน Applicable Law on Bill of Exchange, Promissory note and Cheque ซึ่งมีการบัญญัติไว้อย่างละเอียดโดยแยกพิจารณากฎหมายที่จะใช้บังคับกับข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นบนตัวเงินเป็นไว้ในแต่ละประเด็น

⁶ Ernest G. Lorenzen, The Conflict of Law Relating to Bills and Notes (New Haven: Yale University Press, 1912), pp.86-93

กฎหมายอังกฤษให้เป็นไปตามกฎหมายของดินที่มีการกระทำนิติกรรมนั้นๆ ในขณะที่กฎหมายฝรั่งเศสให้เป็นไปตามกฎหมายที่คู่กรณีตกลงกัน แต่ถ้าไม่มีการตกลงกันให้เป็นไปตามกฎหมายของดินที่มีการทำนิติกรรมนั้นๆ ส่วนในกฎหมายของเยอรมันนั้นหากไม่มีการตกลงกันก็ให้เป็นไปตามกฎหมายของดินที่จะมีการปฏิบัติตามนิติกรรมนั้นๆ

กรณีต่างๆดังกล่าว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตัวเงินภายในของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอันก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย และไม่แน่นอนกับผู้ที่ใช้ตัวเงินระหว่างประเทศ และบทบัญญัติแห่งอนุสัญญากรุงโรม ก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการพิจารณาสัญญาระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ จะไม่ใช้หลักกฎหมายขัดกันในการพิจารณาหากกฎหมายที่จะใช้บังคับ

ด้วยเหตุนี้ เพื่อที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพในทางกฎหมายแก่นิติสัมพันธ์ในการค้าระหว่างประเทศ นานาประเทศและองค์การสหประชาชาติจึงมีความพยายามที่จะสร้างให้มีระบบกฎหมายอันมีสภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำหรับใช้บังคับกับตัวเงินระหว่างประเทศ โดยการนำกฎหมายขัดกันมาทำให้เป็นเอกรูป และนำกฎหมายเอกรูปนั้นไปบรรจุในอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อที่จะทำให้กฎหมายขัดกันเอกรูปนั้นมีผลในกลุ่มประเทศภาคีสมาชิกของตน การดำเนินการดังกล่าวนั้นคณะกรรมการมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL) ได้ทำการร่างกฎหมายระหว่างประเทศ คือ อนุสัญญาว่าด้วยตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ (United Nations Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes) ซึ่งใช้เวลามากกว่า 15 ปี ในการร่างอนุสัญญาจนเสร็จสิ้นที่กรุงเวียนนา และได้รับการยอมรับในสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 9 ธ.ค. ค.ศ. 1988 ซึ่งมักเรียกว่าอนุสัญญาเวียนนา

ในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้เป็นภาคีอนุสัญญาเวียนนาแต่อย่างใด ดังนั้นตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศที่ประชาชนชาวไทยได้เข้าเป็นคู่สัญญาก็ยังคงใช้หลักการขัดกันแห่งกฎหมายบังคับในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น แต่การที่จะเข้าไปเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้หรือไม่นั้นก็ต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติของอนุสัญญานี้มีความสอดคล้องกับกฎหมายตัวเงินของไทยหรือไม่และหากไม่สอดคล้องกันจะยอมให้มีความแตกต่างกันหรือไม่ในกรณีของตัวเงินที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากตัวเงินภายในประเทศ

ดังนั้น จากมูลเหตุต่างๆดังกล่าวข้างต้น วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้คือ การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณากฎหมายที่จะใช้บังคับกับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทยว่าควรจะดำเนินการอย่างไรกับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน

ระหว่างประเทศ การพิจารณากฎหมายเพื่อปรับใช้จะพิจารณาอย่างไร จึงจะเกิดประสิทธิภาพ และลดความยุ่งยาก ซับซ้อน ภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันของแต่ละระบบกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การพิจารณาประเด็นปัญหาต่างๆ ผู้เขียนได้กำหนดประเด็นในการศึกษาวิทยานิพนธ์ โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ปัญหาการใช้หลักกฎหมายขัดกันกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ระหว่างประเทศ โดยแบ่งเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาความยุ่งยากในการใช้หลักกฎหมายขัดกันเพื่อค้นหากฎหมายที่ใช้บังคับ และปัญหาความแตกต่างของระบบกฎหมายตัวเงินของแต่ละประเทศ
 2. ปัญหาเรื่องขอบเขตการใช้กฎหมายต่างประเทศในศาลไทย โดยแบ่งการพิจารณาเป็นเรื่องข้อจำกัดในการใช้กฎหมายต่างประเทศในศาลไทย และข้อพิจารณาเกี่ยวกับคำพิพากษา
 3. ปัญหาการเลือกใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย โดยการอาศัยหลักความศักดิ์แห่งการแสดงเจตนากำหนดกฎหมายที่จะบังคับกับคู่สัญญา เนื่องจากกรณีดังกล่าวถือเป็นกฎหมายตามเจตนาของคู่สัญญา ซึ่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 มาตรา 13 วรรค 1 กำหนดให้นำกฎหมายตามเจตนาของคู่สัญญามาใช้พิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายที่จะใช้บังคับกับสัญญาระหว่างประเทศเป็นอันดับแรก
 4. ปัญหาเรื่องความระงับแห่งมูลหนี้เดิม และมูลหนี้ตามตัว เนื่องกฎหมายตัวเงินในระบบคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ มีแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ตามมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามตัว ดังนั้นจึงส่งผลถึงปัญหาในเรื่องความระงับแห่งหนี้
- ทั้งนี้การศึกษาวิจัยประเด็นดังกล่าวตามวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นการศึกษาตามประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้ง 4 ประการดังกล่าว เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพิจารณากฎหมายที่จะมาปรับใช้บังคับกับตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษาภายในขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการพิจารณากฎหมายที่จะปรับใช้บังคับกับข้อเท็จจริงในกรณีตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินที่มีลักษณะระหว่างประเทศในประเทศไทย ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องตัวเงิน หลักกฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของไทย เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละประเด็นมีปัญหาในการพิจารณาอย่างไร และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย

เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากตัวเงินสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ในประเด็นเกี่ยวกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินเท่านั้น เนื่องจากกรณีของเช็คโดยทั่วไปแล้วไม่เป็นที่นิยมใช้ชำระหนี้การค้าระหว่างประเทศ เพราะมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องการห้ามกำหนดอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาการใช้เงินตามเช็ค ตลอดจนวิธีการใช้เงินและความน่าเชื่อถือของผู้สั่งจ่าย

ในส่วนของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินนั้นผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะในกรณีของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าคำว่าตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศมิได้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือบทบัญญัติอื่นใดในกฎหมายไทย แต่จากการศึกษาเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศและอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า คำว่า ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่าตัวเงินต่างประเทศ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า ตัวเงินต่างประเทศอาจจะไม่ถือเป็นตัวระหว่างประเทศ ประเด็นดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ตัวเงินต่างประเทศ (foreign bill) คือ ตัวที่ทำขึ้นในขณะที่ผู้ทำอยู่ในต่างประเทศ เช่น ตัวแลกเงินที่ออกในต่างประเทศ หรือตัวที่ออกในประเทศแต่ผู้สั่งจ่ายอยู่ในต่างประเทศและให้จ่ายเงินในต่างประเทศ⁷

2. ตัวแลกเงินระหว่างประเทศ (International Bill of Exchange) คือ ตัวแลกเงินที่มีลักษณะระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องกับอันเนื่องมาจากความแตกต่างเกี่ยวกับสถานที่ที่มีการกระทำตามตัวอย่างน้อย 2 สถานที่ ได้แก่ สถานที่ออกตัวเงิน ภูมิลำเนาของผู้สั่งจ่าย ภูมิลำเนาของผู้จ่าย ภูมิลำเนาของผู้รับเงิน สถานที่ใช้เงินตามตัว⁸

⁷ จิตติ ติงศภทิพย์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัด และตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 17 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ศ. 2533 โดย เสาวนีย์ อัสวโรจน์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533) น. 113

⁸ Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes, 1988 (Vienna convention 1988) article 2

3. ตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ (International Promissory Note) คือ ตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งมีลักษณะระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องกับอันเนื่องจากความแตกต่างเกี่ยวกับสถานที่ที่มีการกระทำตามตัวอย่างน้อย 2 สถานที่ ได้แก่ สถานที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ภูมิลำเนาของผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ภูมิลำเนาของผู้รับเงิน สถานที่ใช้เงินตามตัว⁹

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ตั๋วเงินต่างประเทศ มีข้อพิจารณาที่ต่างจากตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ กล่าวคือ กรณีของตั๋วเงินต่างประเทศนั้นเป็นตั๋วที่ทำขึ้นในขณะที่ผู้ทำอยู่ในต่างประเทศเป็นเพียงตั๋วที่มีความแตกต่างเกี่ยวกับสถานที่ที่มีการออกตั๋ว

1. An international bill of exchange is a bill of exchange which specifies at least two of the following places and indicates that any two so specified are situated in different States:

- (a) The place where the bill is drawn;
- (b) The place indicated next to the signature of the drawer;
- (c) The place indicated next to the name of the drawee;
- (d) The place indicated next to the name of the payee;
- (e) The place of payment, provided that either the place where the bill is drawn or the place of payment is specified on the bill and that such place is situated in a Contracting State.

⁹ Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes, 1988 (Vienna convention 1988) article 2

2. An international promissory note is a promissory note which specifies at least two of the following places and indicates that any two so specified are situated in different States:

- (a) The place where the note is made;
- (b) The place indicated next to the signature of the maker;
- (c) The place indicated next to the name of the payee;
- (d) The place of payment, provided that the place of payment is specified on the note and that such place is situated in a Contracting State.

และสถานที่ที่มีการใช้เงินตามตัวเพียงประการเดียวเท่านั้น แต่สำหรับกรณีตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศจะมีความหมายที่ครอบคลุมลักษณะระหว่างประเทศในตัวเงิน เพราะไม่จำกัดเพียงประเด็นความแตกต่างของสถานที่ออกตัวเงิน และสถานที่ใช้เงินเท่านั้น หากแต่ได้ครอบคลุมถึงเรื่องความแตกต่างแห่งภูมิลำเนาของผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงิน ภูมิลำเนาของผู้จ่ายตามตัวแลกเงิน ภูมิลำเนาของผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ภูมิลำเนาของผู้รับเงิน และสถานที่ใช้เงินตามตัว อันเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องของความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้ในทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความหมายของตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศระบุไว้ในอนุสัญญาเวียนนาอย่างชัดเจน

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

บทที่ 2 ลักษณะทั่วไปของกฎหมายตัวเงิน ศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการทางกฎหมายของตัวเงิน
2. ตัวเงินมีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือ
3. คู่สัญญาตามตัวเงินมีได้หลายฝ่ายโดยไม่จำกัด

บทนี้เป็นการศึกษาถึงวิวัฒนาการทางกฎหมายของตัวเงินซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้เป็นเครื่องมือในการชำระหนี้ต่างเมืองของพ่อค้า ทำให้ตัวเงินมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสัญญาอื่นๆคือ มีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ใช้โอนชำระหนี้ต่อกันได้อย่างคล่องตัวซึ่งทำให้คู่สัญญาตามตัวเงินสามารถมีเพิ่มขึ้นจากการโอนเปลี่ยนมือแต่ละครั้ง โดยที่คู่สัญญาดังกล่าวอาจจะอยู่ในประเทศที่ต่างกันภายใต้ระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน

บทที่ 3 กฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

1. หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ
2. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ
3. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย

บทนี้เป็นการศึกษาถึง หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับ

กับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ จึงต้องอาศัยหลักกฎหมายขัดกันในการพิจารณา โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย

บทที่ 4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวทางในการแก้ปัญหาโดยทั่วไป
2. แนวทางในการแก้ปัญหาของประเทศไทย

บทนี้เป็นการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาโดยทั่วไปนั้นอาจดำเนินการโดยการเข้าร่วมเป็นภาคีกับอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ หรือโดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎหมายภายในเกี่ยวกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ซึ่งในแต่ละประเด็นต่างก็มีแนวในการดำเนินการที่แตกต่างกัน สำหรับในประเทศไทยนั้นผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาว่าควรจะดำเนินการโดยการแก้ไขบทบัญญัติในพ.ร.บ.ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงินเพื่อรองรับกับการปรับใช้กับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการ สรุปผลการศึกษาทั้งหมด เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เขียนเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้นในประเทศไทย

ในส่วนของวิธีการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ศึกษาค้นคว้าจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องตัวเงิน พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย อนุสัญญาว่าด้วยการจัดทำกฎหมายเอกกรูปเกี่ยวกับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ.1912 หรือ อนุสัญญาเฮก (Convention on the Unification on the Law Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes, 1912) อนุสัญญาเกี่ยวกับกฎหมายเอกกรูปสำหรับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 หรืออนุสัญญาเจนีวา

(Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes, 1930) อนุสัญญาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ค.ศ.1988 หรืออนุสัญญาเวียนนา (Convention on International Bill of Exchange and International Promissory Notes, 1988) รวมถึงข้อมูลจากบทความและตำรากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาของศาล ทั้งของไทยและต่างประเทศ และเอกสารอื่นๆ รวมถึงข้อมูลในเว็บไซต์ (web sites) ต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต(internet)แล้วนำมาศึกษาวิจัยทางกฎหมายในเชิงพรรณนาและวิเคราะห์หาข้อสรุป

4. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้จะทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับตั๋วแลกเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย กระบวนการทางกฎหมายในการพิจารณา กฎหมายที่จะมาปรับใช้กับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศในประเทศไทย ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีต่างๆ เพื่อวินิจฉัยประเด็นปัญหาของแต่ละกรณี และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป